

Nr 12

Utlåtande i anledning av väckt motion angående översyn av bestämmelserna om äganderättsanmälan beträffande bil.

Tredje lagutskottet har behandlat en i riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 58, av herr *Ekström* i Iggesund *m. fl.*

Motionärerna — beträffande vilkas fullständiga uttalanden hänvisas till motionen — anger i huvudsak: Äganderätten till bil är enligt gällande bestämmelser reglerad bl. a. i fråga om skyldighet för ägaren att ha fordonet registrerat. För registrerad bil skall trafikförsäkring finnas och bilskatt erläggas. Enligt vägtrafikförordningen skall ägare av bil inom tre veckor från förvärvet av fordonet göra anmälan om registrering av fordonet, varjämte tidigare ägare är berättigad att anmäla sin överlåtelse. Enligt nu tillämpad praxis får det dock anses vara ganska vanligt att den, som förvärvar en bil, icke genast företager registrering utan därförutan avyttrar bilen. På samma sätt kan den nye ägaren överlåta fordonet, tills detta omsider förvärvas av någon, som ombesörjer registrering av bilen i sitt namn. Följden blir att mellanhänderna icke tar befattning med vare sig registreringen eller försäkringsförhållandet. Skattekvittot följer visserligen med bilen. Men detta gäller ej försäkringen, som bara gäller viss ägare. — Det bör vara ett allmänt intresse, att äganderättsförhållandena beträffande en bil kan följas från den första registreringen samt vidare över förekommande omregistreringar och överflyttningar mellan länen fram till bilens slutgiltiga avförande ur registret. — En åtgärd skulle kunna vara att registrering blott får ske, om den, som anmäler äganderätt till bilen, till stöd härför kan åberopa sammanhängande, till honom fortgående skriftliga överlåtelser. Överlåtelse in blanco bör icke tillåtas. — En översyn av bestämmelserna om registrering av äganderättsövergången till bil bör alltså ske. Härvid bör även beaktas registreringsförhållanden beträffande andra motorfordon, där registreringsplikt för ägaren förefinnes.

Under åberopande av i huvudsak det anförda hemställer motionärerna, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om översyn av vägtrafikförordningen för att tillgodose de anförda synpunkterna beträffande anmälan om äganderätten och förändring därav i fråga om bil och med sådan i registreringsavseende likställt motorfordon.

Gällande bestämmelser

Bestämmelserna om registrering av motorfordon är intagna i vägtrafikförordningen den 28 september 1951. Definitionen på vad som avses med motorfordon återfinnes i 1 § 2 mom. A av förordningen. Till gruppen motorfordon hänföres bl. a. vanliga personbilar, bussar, lastbilar och motorcyklar. Enligt mopedförordningen den 5 maj 1960 skall vägtrafikförordningens bestämmelser om motorfordon icke tillämpas i fråga om moped.

Enligt 10 § vägtrafikförordningen skall hos länsstyrelse föras bilregister och bilreservregister. Register föres i löpande följd i särskilda serier för bilar, motorcyklar, traktorer och släpfordon. Då fordon upptages i bilregistret skall det tilldelas ett ordningsnummer. Detta jämte en länsbokstav utgör fordonets registreringsnummer.

Enligt 11 § får motorfordon eller med gummihjul försedd traktor bara tagas i bruk, om fordonet är registrerat och försett med registrerings skylt. Från denna regel finns vissa här ej aktuella undantag.

Bestämmelserna om registreringsförfarandet återfinnes i 16 — 19 §§. Registrering sker hos länsstyrelsen (för Stockholm överståthållarämbetet) i det län, där fordonet har sin hemort. Såsom ett fordons hemort anses enligt huvudregeln den plats, där ägaren är mantalsskriven. Länsstyrelsen tilldelar fordonet registreringsnummer. Ansökan om registrering skall i princip göras av fordonets ägare inom tre veckor från förvärvet. — Om fordon, som varit registrerat men avförts ur registret, åter tagits i bruk enligt interimslicens, skall ägaren inom tre veckor från det fordonet tagits i bruk söka ny registrering. — Inträffar sådan förändring i fråga om ett fordons hemort, att det skall registreras i nytt län, skall ägaren inom tre veckor från förändringen ansöka om ny registrering hos den länsstyrelse, där fordonet skall vara registrerat. — När ett registrerat fordon övergår till ny ägare skall såsom regel denne inom tre veckor efter förvärvet anmäla förhållandet hos vederbörande länsstyrelse. Om fordonet genom äganderättsövergången får hemort i annat län, gäller i stället ovan angivna regel om ny registrering vid ändrad hemort. — Före ägaren är alltid berättigad att hos länsstyrelsen anmäla äganderättsförändringen. Om anmälan är åtföljd av bevis, som styrker äganderättsövergången, skall enligt 20 § 4 mom. länsstyrelsen avföra den före ägaren ur registret. Genom anmälan av detta slag upphör inte den nye ägarens anmälningsplikt. — Ansökan om registrering skall åtföljas bl. a. av vederbörligt besiktningsinstrument eller typintyg (se härom 14 § 1 mom. och 15 § 2 mom.) samt av intyg om att fordonet icke därefter undergått sådan ändring, att det ej längre överensstämmer med uppgifterna i besiktningsinstrumentet eller typintyget. Vid ansökningen skall vidare fogas bevis om gällande trafikförsäkring. — Anmälningsplikt åvilar jämväl ägare av registrerat motorfordon om bl. a. ny trafikförsäkring. — Om ägare av registrerat fordon har för avsikt att under viss tid eller tills vidare inte bruka

fordonet, kan han genom anmälan hos länsstyrelsen få sitt fordon överfört till bilreservregistret. — Om registrerat fordon förstörts eller eljest kommit i sådant skick att det kan antagas att fordonet icke vidare kommer att brukas här i riket som registreringspliktigt fordon, åligger det ägaren att inom tre veckor anmäla förhållandet till länsstyrelsen. Länsstyrelsen avför då fordonet ur registret. Detsamma må enligt 20 § 2 och 3 mom. också ske, om sådant förhållande på annat sätt kommit till länsstyrelsens kännedom.

Om länsstyrelsens verksamhet i fråga om bilregister stadgas i 20 §, varur vissa ytterligare bestämmelser må återgivas. — Registrering skall av länsstyrelse vägras bl. a. om det befinner sig, att fordonet icke är i föreskrivet skick. — Länsstyrelsen skall avföra ett fordon ur bilregister, om den som är eller bör vara antecknad som ägare av fordonet icke under två på varandra följande kalenderår kunnat anträffas för uttagande av skatt, som för nämnda år debiterats för fordonet. — Om särskilda omständigheter inte föranleder till annat, skall länsstyrelsen ur reservregister avföra ett motorfordon, som under tre år i följd varit reservregistrerat.

Ansvarspåföljderna är upptagna i 65 §. — Brukas ett motorfordon i strid mot föreskriften i 11 §, straffas enligt 65 § 2 och 3 mom. i princip ägaren med dagsböter. Om föraren ägde kännedom om hindret för fordonets brukande, är också han förfallen till ansvar. — Straffpåföljderna för registreringsförseelser är upptagna i 4 och 5 mom. Straffet för sådan förseelse är i allmänhet dagsböter. — I vissa fall må länsstyrelse vid viten ålägga fordonsägare att fullgöra registreringsplikt. Länsstyrelsen må också utdöma förfallet vite.

Enligt huvudregeln i 1 § *automobilskatteförordningen den 2 juni 1922* skall skatt årligen erläggas för automobil, som blivit registrerad här i riket. Enligt 3 § inträder skatteplikten med den kalendermånad, då bilen första gången införes i bilregistret. Skattskyldig för visst kalenderår är enligt 4 § den, som vid årets början varit eller bort vara antecknad i bilregistret som bilens ägare, eller om bilen för första gången registrerats under året den, som därvid antecknats som ägare. Bil, för vilken skatt inte behörigen erlagts, får enligt 10 § inte brukas, förrän skatten betalats. Den, som bryter häremot, straffas enligt 11 § med penningböter.

Bestämmelserna om *trafikförsäkring å motorfordon* är upptagna i en särskild lag den 10 maj 1929. — Enligt den i 1 § upptagna huvudregeln gäller att trafikförsäkring skall finnas å motorfordon, som är registrerat här i riket eller utan registrering här brukas i trafik. — Trafikförsäkring skall enligt samma lagrum i princip tagas och vidmakthållas av fordonets ägare. — Enligt 18 § svarar försäkringsgivare gentemot skadelidande för skadestånd på grund av händelse, som inträffat innan 30 dagar förflutit från det anmälan om dagen för upphörande av försäkringsavtal inkommit till den länsstyrelse, hos vilken fordonet är registrerat. — I 21 § stadgas att samtliga de försäk-

ringsanstalter, som äger meddela trafikförsäkring, solidariskt svarar för skada, som inträffat i följd av trafik med motorfordon, där vid tillfället försäkring bort finnas men ej förefunnits. Detsamma gäller om det ej kunnat utrönas, genom vilket fordon skadan orsakats. Ansvar föreligger dock ej gentemot den försäkringspliktige. — Ansvarspåföljderna är upptagna i 24 §. För underlåten försäkringsplikt är straffet dagsböter. Samma påföljd gäller för den försäkringspliktige, om oregistrerat fordon brukas av honom eller eljest med hans vilja, utan att föreskriven försäkring finnes. Jämväl annan, som brukar motorfordon med kännedom om att föreskriven försäkring inte finnes, straffas med dagsböter.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning den 15 januari 1962

Inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens trafikbyrå har utarbetats en den 13 januari 1962 dagtecknad *PM rörande kontroll av skadade motorfordon m. m.* I promemorian påtalas bl. a. vissa brister i nuvarande registrerings-system för motorfordon. Promemorian innehåller jämväl förslag till åtgärder. Sålunda föreslås nya bestämmelser i fråga om registreringsskyltar. I fråga om anmälan rörande övergång av äganderätten angives.

Den skyldighet som nu föreligger för köpare av fordon att till registreringsmyndigheten anmäla köpet, bör vara obligatorisk även för säljaren. Om ägarebyte har skett men ingendera parten gjort anmälan därom, kommer fordonsskatten i sinom tid att påföras den förre ägaren. Kan denne då nöjaktigt styrka att han ej längre är ägaren, torde det ej vara möjligt att tvinga honom att betala bilskatten eller att exempelvis bekosta fordonets omhändertagande för den händelse det blir funnet övergivet i skrotfärdigt skick. Om den förre ägaren alltid hade anmälningsskyldighet i samband med ägarebyte skulle utsikterna att finna den siste ägaren av en skrotbil vara större.

Härjämte ifrågasättes bl. a. översyn och skärpning av reglerna om villkoren för reservregistrering.

I underdånig *framställning den 15 januari 1962* till Konungen har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt att Kungl. Maj:t måtte låta vidtaga åtgärder i vissa uti framställningen berörda avseenden. Styrelsen anför härvid.

Den hastigt ökande motorismen har medfört en omfattande handel med begagnade motorfordon, som tyvärr på en del håll bedrives på ett sätt som dels utgör ett hot mot trafiksäkerheten, dels strider mot god affärssed. Uppmärksamheten har särskilt riktats mot handeln med bilar, som skadats vid trafikolyckor. Vissa personer och firmor har satt i system att till billigt pris uppköpa sådana bilar, som sedan nödtorftigt — men ej godtagbart — repareras och säljes till godtrogna köpare. Det är emellertid inte uteslutande på säljaren som ansvaret faller i sådana fall. Också många köpare är väl medvetna om den inköpta bilens dåliga tillstånd men bortser därifrån av olika skäl: fordonet skall kanske användas endast en kort tid, exempel-

vis för semesterresa, köparen har ej erforderligt kapital för inköp av bättre bil etc.

Åtskilliga åtgärder har vidtagits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelserna, polismyndigheterna, försäkringsbolag m. fl. för att stävja denna osunda trafik. Det är emellertid ej möjligt att inom ramen för gällande bestämmelser få till stånd en fullgod kontroll över fordon som här avses. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har därför övervägt, vad som ytterligare kan åtgöras i frågan.

Styrelsen hänför sig härefter till promemorian och anger vidare.

Behandlingen av problemen gör icke anspråk på fullständighet och vissa av frågorna kräver vidare utredning. Hela spørsmålet är för övrigt intimt förbundet med frågan om införande av obligatorisk, periodisk säkerhetsinspektion av fordon, vilken fråga för närvarande utredes av en särskild kommitté. Vissa av de i promemorian framförda förslagen är emellertid sådana att de synes kunna genomföras utan vidare utredning och utan tidsutdräkt, samtidigt som en sådan åtgärd skulle utgöra ett beaktansvärt steg mot bättre kontroll. Hit hör införande av föreskrifter om skyldighet även för säljare av registrerat fordon att anmäla övergång av äganderätten, om skyldighet för polisman att meddela körförbud för fordon, som allvarligt skadats vid trafikolycka samt om skyldighet för länsstyrelse, som mottager meddelande om registrering av fordon i annat län att underrätta den senare länsstyrelsen när sådant fordon befinner sig belagt med körförbud.

Utskottet

Vägtrafikförordningens bestämmelser om registrering av motorfordon är ett led i det allmännas verksamhet för kontroll över dessa fordon. Registreringen omfattar, såsom av det ovanstående framgår, bl. a. äganderättsförhållandena.

I motionerna påtalas nu vissa brister i gällande registreringsförfarande i vad detta avser äganderättsfrågorna. Motionärerna hemställer på grund härav om sådan översyn av vägtrafikförordningens ifrågavarande bestämmelser att äganderättsförhållandena kan följas från den första registreringen fram till bilens slutgiltiga avförande ur registret. Jämväl i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tidigare refererade framställning och den därvid följande promemorian har behovet av ändrade regler bl. a. i fråga om ägareannälan understrukits.

För det allmänna är det från flera synpunkter av vikt att kännedom beträffande äganderätten till de med registreringsplikten avsedda fordonen kan erhållas på ett bekvämt sätt. Såsom av den tidigare redogörelsen framgår åvilar således skyldighet att hålla ett fordon trafikförsäkrat dess ägare. Kontrollen av att försäkringsplikten fullgöres torde huvudsakligen ske i samband med registreringsåtgärder. Men också av fiskaliska skäl är det av vikt att äganderättsfrågan kan klarläggas, eftersom — enligt vad förut redovisats — skyldigheten att gälda automobilskatt för visst år i princip åvilar den, som vid årets början i bilregistret var eller bort vara antecknad

som fordonets ägare. Effektiviteten i registreringsförfarandet är av vikt också med hänsyn till andra betydelsefulla samhällsintressen. Ett problem av allt allvarigare karaktär utgör sålunda förekomsten av bilar, som övergivits av sina ägare och ofta vållar stora olägenheter bl. a. från naturvårdssynpunkt. Eftersom undanskaffandet av ett kasserat fordon ankommer på dess ägare, är det av vikt att dennes identitet kan fastställas. I fråga slutligen om den förekommande icke önskvärda handeln med undermåliga begagnade bilar torde visserligen sättet att komma till rätta därmed i första hand vara särskilda kontrollbesiktningar och andra åtgärder av liknande art. Emellertid synes jämväl den kontroll, som en effektiv ägarregistrering innebär, i viss mån kunna verka hämmande på de icke önskvärda tendenserna i denna verksamhet.

Såsom i redogörelsen för gällande bestämmelser angivits, föreligger visserligen anmälningsplikt rörande förvärv av motorfordon för fordonets ägare. Denna skyldighet gäller oberoende av varaktigheten av innehavet. De nuvarande bestämmelserna brister emellertid — såsom motionärerna liksom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen angivit — i effektivitet på grund av svårigheten att kontrollera deras efterlevnad. På grund härav och med beaktande av de ovan angivna synpunkterna angående behovet av klarhet rörande äganderättsförhållandena, synes det angeläget att en översyn av ifrågavarande bestämmelser sker.

De ovan berörda problemen torde visserligen i åtskilliga delar aktualiseras i redan pågående utredningsarbete. Sålunda faller frågor, som angår de kasserade bilarna, inom det uppdrag, vilket anförtrots parkeringskommittén, 1960 års naturvårdsutredning och bilskrotningsutredningen. Jämväl de spörsmål, som har samband med den icke önskvärda handeln med begagnade bilar, är föremål för särskild utredning.

Enligt utskottets mening är emellertid en särskild översyn av bestämmelserna om registreringsförfarandet erforderlig. Härvid beaktar utskottet jämväl institutets begränsade omfång, vilket synes möjliggöra ett snart genomförande av erforderliga ändringar. Frågan om sådan översyn har också genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning bragts under Kungl. Maj:ts prövning och är nu, enligt vad utskottet erfarit, föremål för övervägande inom kommunikationsdepartementet. Med hänsyn till angelägenheten av en effektivisering av registreringsbestämmelserna synes det utskottet önskvärt att förslag om de reformer, som må kunna genomföras utan vidare utredning, i görligaste mån framläggas utan att i övrigt erforderligt utredningsarbete avbidas.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte såsom sin mening giva till känna vad utskottet anfört i anledning av motionen II:58.

Stockholm den 13 mars 1962

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Osvald, Göran Karlsson*, Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Georg Carlsson, Herbert Larsson, Lennart Geijer* och Gunnar Pettersson;

från a n d r a kammaren: herrar Levin, Nyberg, Jansson i Benestad, Svenning, Carlsson i Stockholm, Wachtmeister, fru Ekroth och herr Hammarberg.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.